

HƯỚNG DẪN SOẠN VĂN LỚP 6

BÀI: CHỮA LỖI DÙNG TỪ (TIẾP THEO)

I. Dùng từ không đúng nghĩa

Giải câu 1 – Dùng từ không đúng nghĩa (Trang 75 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Chỉ ra các lỗi dùng từ trong những câu sau:

- a) Mặc dù còn một số yếu điểm, nhưng so với năm học cũ, lớp 6B đã tiến bộ vượt bậc.
- b) Trong cuộc họp lớp, Lan đã được các bạn nhất trí đề bạt làm lớp trưởng.
- c) Nhà thơ Nguyễn Đình Chiểu đã được tận mắt chứng thực cảnh nhà tan cửa nát của những người nông dân.

Trả lời:

Trong các câu trên, người viết đã mắc lỗi dùng từ không đúng nghĩa.

- a) yếu điểm: điểm quan trọng.
- b) đề bạt: cử giữ chức vụ cao hơn (thường do cấp có thẩm quyền cao quyết định mà không qua bầu cử).
- c) chứng thực: xác nhận là đúng sự thật.

Giải câu 2 – Dùng từ không đúng nghĩa (Trang 75 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Hãy thay các từ đã dùng sai bằng những từ khác.

Trả lời:

Sửa lại:

- a) Thay yếu điểm bằng nhược điểm (điểm yếu)
- b) Thay đề bạt bằng đề cử
- c) Thay chứng thực bằng chứng kiến

II. Luyện tập

Giải câu hỏi 1 – Luyện tập (Trang 75 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Gạch một gạch dưới các kết hợp từ đúng:

- bản (tuyên ngôn) – bản (tuyên ngôn);
- (tương lai) sáng lạng – (tương lai) xán lạn;
- bốn ba (hai ngoại) – bốn ba (hải ngoại);
- (bức tranh) thủy mặc – (bức tranh) thủy mặc;
- (nói năng) tùy tiện – (nói năng) tự tiện.

Trả lời:

Phương án đúng là:

- (1) bản (tuyên ngôn);
- (2) (tương lai) xán lạn;
- (3) bốn ba (hải ngoại);
- (4) (bức tranh) thủy mặc;
- (5) (nói năng) tùy tiện.

Giải câu hỏi 2 – Luyện tập (Trang 76 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Chọn từ thích hợp để điền vào chỗ trống:

a) *khinh khỉnh, khinh bạc*

...: tỏ ra kiêu ngạo và lạnh nhạt, ra vẻ không thèm để ý đến người đang tiếp xúc với mình.

b) *khẩn thiết, khẩn trương*

...: nhanh, gấp, và có phần căng thẳng.

c) *bâng khuâng, bấn khoăn*

...: không yên lòng vì có những điều phải suy nghĩ, lo liệu.

Trả lời:

a) Khinh khỉnh: tỏ ra kiêu ngạo và lạnh nhạt, ra vẻ không thèm để ý đến người đang tiếp xúc với mình.

b) Khẩn trương: nhanh, gấp và có phần căng thẳng.

c) Bấn khoăn: không yên lòng vì có những điều phải suy nghĩ, lo liệu.

Giải câu hỏi 3 – Luyện tập (Trang 76 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Chữa lỗi dùng từ trong các câu sau:

a) *Hắn quát lên một tiếng rồi tống một cú đá vào bụng ông Hoạt.*

(Dẫn theo Nguyễn Đức Dân)

b) *Làm sai thì cần thực thà nhận lỗi, không nên bao biện.*

c) *Chúng ta có nhiệm vụ giữ gìn những cái tinh tú của văn hóa dân tộc.*

Trả lời:

a) Nghĩa của từ đá không phù hợp với nghĩa của từ tống (thay từ đá bằng từ đấm hoặc thay từ tống bằng từ tung).

b) Từ thành khẩn phù hợp với việc nhận lỗi (thay cho thật thà), từ bao biện có nghĩa là ôm đồm làm nhiều việc, không phù hợp, nên thay bằng nguy biện (có ý nghĩa tranh cãi giả tạo, vô căn cứ).

c) Tinh tú có nghĩa là các vì sao, không phù hợp, nên thay bằng tinh túy (phần giá trị nhất, quý báu nhất).

Giải câu hỏi 4 – Luyện tập (Trang 76 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Chính tả (nghe – viết): Em bé thông minh (từ Một hôm, viên quan đi qua... đến một ngày được mấy đường).

Trả lời:

Một hôm, viên quan đi qua một cánh đồng làng kia, chợt thấy bên vệ đường có hai cha con nhà nọ đang làm ruộng: cha đánh trâu cày, con đập đất. Quan bèn dừng ngựa lại hỏi:

– Này, lão kia! Trâu của lão cày một ngày được mấy đường?

Người cha đứng ngẩn ra chưa biết trả lời như thế nào thì đưa con chừng bảy tám tuổi nhanh miệng hỏi vặn lại quan rằng:

– Thê xin hỏi ông câu này đã. Nếu ông trả lời đúng ngựa của ông đi một ngày được mấy bước, tôi sẽ cho ông biết trâu của tôi cày một ngày được mấy đường.

III. Đọc thêm

MỘT SỐ Ý KIẾN VỀ DỪNG TỪ

Cái tật “nói chữ” không chỉ có hại ở chỗ nó gây khó hiểu cho người nghe, người đọc, làm cho tiếng ta vốn là trong sáng, hoá ra đục và tối; tật xấu đó còn đưa đến một thói quen khá nguy hiểm là dùng chữ sẵn, câu sẵn, điệu nói sẵn để lấp vào bất cứ trường hợp nào, nghĩa là dùng cái “sáo” thường khi chẳng có ý nghĩa gì, để thay thế sự suy nghĩ, những ý và tình chân thật, xuất phát từ đáy lòng và diễn tả bằng tiếng nói thông thường, mộc mạc, hồn nhiên và có ý vị,... Trong đời sống bình thường cũng như trong đời sống chính trị của chúng ta hiện nay, cái bệnh “sáo” này đáng phải coi chừng!

(Phạm Văn Đồng)

... Cứ viết đến mò hôi thì nhể nhại, tinh thần thì hăng say, đàn ông cười phá lên, người thanh tú, thon thả, nét mặt xúc động, mắt ánh lên. Những chữ ấy không phải công phu mình nghĩ ra, chỉ vì đã vợ lấy dùng đi dùng lại.

(Tô Hoài)